

00YR00161

SKUP 1999 – 50

Prosjekt: Nød og lyst
Medarbeider: Hege Løvstad
Publikasjon: Brennpunkt, NRK TV
Publisert: September 1999
Medium: TV
Tema: Samfunn

Metoderapport

Fjernsynsdokumentaren

"Nød og lyst"

Sendt i NRK Brennpunkt, 15/9 1999

Journalist: Hege Løvstad

Fotograf: Marit Gjertsen

Produsert av :

Faktaredaksjonen NRK Troms for

NRK "Brennpunkt"

0340 Oslo

Tlf 23 04 90 00

Adresse:

Hege Løvstad

NRK Troms

9005 Tromsø

Tlf 77 66 12 48

Mob 93 25 47 39

Priv: 77 65 06 95

Bakgrunn

Vinteren 1998 så jeg et avis-bilde av tre russiske kvinner som lette etter mat i en søppelkontainer utenfor et matforretning i Alta. Kvinnene stod med søppel til knærne og plukket tomater og frukt. Bildets tekst fortalte

at kvinnene var del av en gruppe som, drevet av nøden i Russland, reiser til Alta for å selge suvenirer, sprit og sex.

Jeg så dette bildet i en tid da aviser, radio og TV daglig rapporterte om busslaster med det de påstod var russiske prostituerte. I en tid da russiske kvinner i samtale med norske menn straks ble til "prostituerte", på uskarpe bilder tatt gjennom buskene. I en tid da Finnmark mobiliserte seg til kamp mot "russerhorene" som fordervet lokalmiljøene og gjorde familiefedre til horebukker.

Retning

Jeg bestemte meg for å gå inn i miljøet på en campingplass i Alta og finne ut hva som egentlig skjer i møtet mellom de russiske kvinnene og norske menn. Jeg var drevet av et ønske om å finne ut hvem disse kvinnene egentlig er og hva det er som driver dem ut på denne lange, ukomfortable og dyre bussreisen til en forblåst campingplass i Finnmark. Jeg bestemte meg at dette ikke skulle være en film om politikk og tiltak og lover og regler. Det skulle være en film som fortalte de russiske kvinnenes historie. Om jeg ikke lyktes i dette, ville jeg ikke lage filmen. Gjennom et halvt år besøkte jeg en gruppe kvinner på campingplassen i Alta og i deres hjem i Murmansk.

Hypotesen

I Murmansk møtte jeg ikke nøden slik jeg hadde forestilt meg den. Mange av kvinnene hadde leiligheter med mikrobølgeovn, to TV'er og Gameboy. Barna hadde rene klær og i kjøleskapet var det mat. Min hypotese om at det var den ytterste nød som tvang kvinnene til Norge måtte omprøves. Istedenfor fant jeg kvinner som ikke var villige til å gi opp den levestandarden de hadde hatt før krisen, og som for enhver pris ville forhindre at barna deres skulle sulte og miste muligheten til skolegang. Handlekraftige kvinner som hadde bestemt seg for å finne en løsning. Det er dette bildet jeg forsøker å få fram i filmen.

Prosess og kilder

Før mitt første besøk på campingplassen, la jeg ned mye arbeid i å innhente opplysninger fra mennesker med tilknytning til russer-trafikken. Jeg snakket med naboer, lensmannen i Alta, tollpersonalet på Storskog grenseovergang, campingplass-eieren, journalister som hadde skrevet om

tema, ruslandeksperter på Nupi og en kvinne i Alta som driver innsamling av klær til de russiske kvinnene. Denne kvinnen ble en nøkkelperson for å få innpass i miljøet på campingplassen. På mitt første besøk på campingplassen fortalte jeg kvinnene at jeg var journalist og ønsket å lage en film om dem. Men de hadde lenge følt seg stigmatiserte og uthengte i pressen. Deres motvilje mot å delta i programmet var derfor stor. Hvorfor skulle de stole på at mine intensjoner var gode? Kvinnene unngikk all kontakt med meg og jeg skjønnte at dette var en film det ville ta lang tid å lage.

Men de russiske kvinnene hadde tillit til damen som driver med klesinnsamlingen. De besøkte henne hver helg for å få en matbit og å hente klær til seg og barna sine. Etersom kvinnen og jeg hadde et sammenfallende syn på de russiske damene og deres virksomhet, inviterte hun meg hjem til seg og presenterte meg for de russiske kvinnene. Slik ble hun mitt bindeledd til de russiske kvinnene og åpnet porten inn til campingplassen.

I filmen medvirker også en horekunde, som anonymisert forteller i detalj om hvordan han kjøper sex fra russiske kvinner på campingplassen.

Jeg tilbrakte syv helger på campingplassen i Alta. Syv helger med samtaler med kvinnene inne i campinghyttene. Noen forteller at de selger sex, andre at de livnærer seg på å selge sigaretter, sprit og suvenirer. Begge kategoriene medvirker i "Nød og lyst". Under hele research-tiden bar jeg rundt på DV-kameraet og filmet dersom vi var overens om at det var greit. Kvinnene inviterte meg til Murmansk. Jeg reiste på to bussturer Alta-Murmansk tur/retur sammen med kvinnene. Det er en slik busstreise til Alta som danner rammen om "Nød og lyst".

Form

Nesten alt råstoff er tatt med DV-kamera. Dette har vært essensielt for å oppnå en nærhet til kvinnene og miljøet. Jeg tror det ville vært umulig å gjøre tilsvarende opptak med Beta SP. Størrelse på produksjonsapparatet ville påvirket den delikate situasjonen i negativ retning og den observerende følelsen og tilstedeværelse ville gått tapt.

Filmen har to anonymiserte medvirkende. En prostituert og en horekunde. Disse er filmet i motlys med rekonstruerte stemmer. Jeg valgte å ikke fordreie stemmene deres. Dette fordi fordreide stemmer gjerne forbindes med kriminelle personer. Etersom verken kjøp eller salg av sex er ulovlig,

ønsket jeg å unngå denne assosiasjonen. Derfor valgte jeg å gi begge personene en ny stemme i form av en skuespiller som leser.

Jeg hadde som mål med filmen å slå fast en gang for alle at det foregår prostitusjon på campingplassen i Alta. Dette fordi jeg gjennom research hadde sett at det faktisk er dette som skjer. Jeg bestemte meg for å dokumentere dette gjennom bruk av skjult kamera. To av mine mannlige kollegaer i Brennpunkt dro i alt fem ganger inn på campingplassen - tre ganger med bil og to ganger i hyttene. De fikk flere tilbud om å kjøpe sex. I tillegg fikk vi også dokumentert at de ansatte på campingplassen tillot spritsalg og prostitusjon.

Et enda mer utslørt bilde av omgangen mellom norske menn og russiske kvinner får vi i en sekvens der en norsk mann ved en feiltagelse tar undertegnede for å være russisk. Jeg ser muligheten til å fange et autentisk øyeblikk, hvordan norske menn henvender seg til russiske kvinner, og jeg aktiverer mikrofonen i veska og spiller med. Mannen går inn i en prute-runde som jeg som "russisk kvinne", og som menneske, opplever som grovt fornedrende.

I den ferdige filmen gir disse to sekvensene et nakent bilde av to menneskegrupper som møtes i en frisone av felles utnyttelse.

Til slutt

Teamet som jobbet med "Nød og lyst" har utelukkende bestått av kvinner. Dette var et bevisst valg fra min side for å oppnå tillit til kvinnene. Det ligger ikke i russiske kvinners, og heller ikke i norske kvinners natur å fortelle om et slikt ømtålig tema for en mannlig tilhører. For å gjøre produksjonsapparatet minst mulig synlige i den observerende formen, reduserte jeg teamet til et minimum personer, bestående av kun fotograf, tolk og journalist.

Tromsø 29/1-00
Med vennlig hilsen
Hege Løvstad